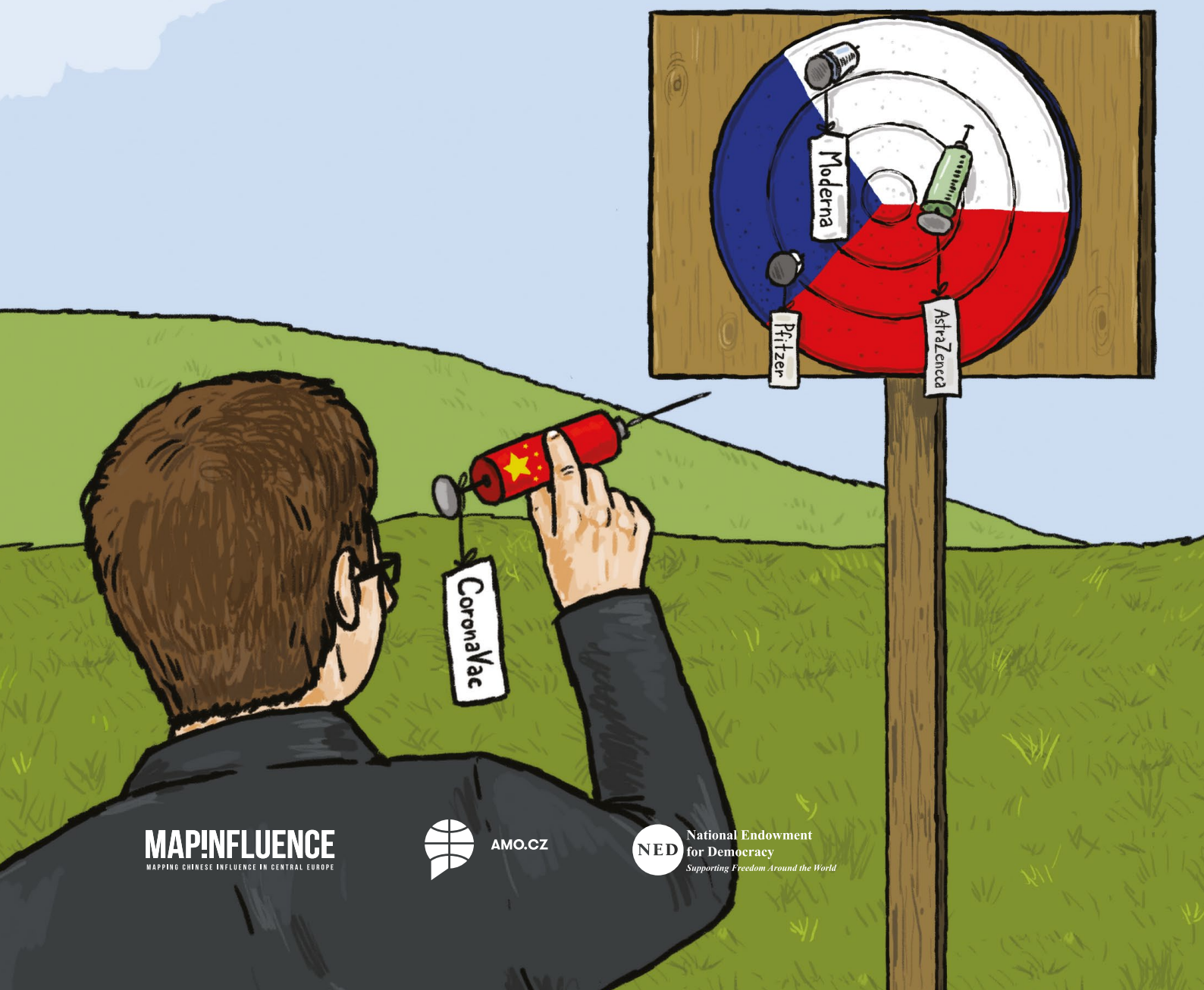

BRIEFING PAPER

Záchrana z východu? Debata o čínských vakcínách v České republice

Ivana Karásková, Veronika Blablová

MAP!NFLUENCE
MAPPING CHINESE INFLUENCE IN CENTRAL EUROPE

AMO.CZ

National Endowment
for Democracy

Supporting Freedom Around the World

BRIEFING PAPER

Záchrana z východu? Debata o čínských vakcínách v České republice

Ivana Karásková, Veronika Blablová

ZÁCHRANA Z VÝCHODU? DEBATA O ČÍNSKÝCH VAKCÍNÁCH V ČESKÉ REPUBLICĚ

Briefing paper

Únor 2021

Autoři – Ivana Karásková, Veronika Blablová

Citace – Karásková, I., Blablová, V. (2021). Záchrana z východu? Debata o čínských vakcínách v České republice. Praha, Asociace pro mezinárodní otázky (AMO).

Tento briefing paper vznikl v rámci projektu MapInfluenCE, který mapuje čínský vliv ve střední Evropě, konkrétně v České republice, na Slovensku, v Polsku a Maďarsku. Vydání studie podpořil grant National Endowment for Democracy (NED). Mediální data byla získána díky přístupu k Pulsaru s podporou IRI Beacon Project.

Sazba – Zdeňka Plocrová

Tisk – Vydavatelství KUFR, s.r.o. – tiskárna

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

Žitná 27/608

CZ 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

info@amo.cz

www.amo.cz

© AMO 2021

ISBN 978-80-87092-89-7 (tištěná verze)

ISBN 978-80-87092-90-3 (pdf verze)

Obsah

Shrnutí	7
Úvod	9
Čínská vakcínová diplomacie: kdo dostane a kdo ne?	10
Český diskurz o vakcínách: Čína až po Rusku	15
Kdopak to mluví? Debaty o vakcínách mimo mainstream	19
Závěr	21
Autorky	22
O MapInfluenCE	23
O AMO	24
Poznámky	25

Shrnutí

- Během první vlny epidemie koronaviru na jaře 2020 se Čína v rámci tzv. „rouškové diplomacie“ zaměřila na zlepšování svého obrazu ve světě a poskytovala ochranné pomůcky těm zemím, které jí vyjadřovaly podporu.
- Ve „vakcínové diplomacii“ se Čína zaměřuje nejen na ekonomickou výhodnost obchodů se zeměmi, které nakupují čínské vakcíny, ale sleduje i své politické priority. Ovšem na rozdíl od jara loňského roku, kdy byla Čína jedinou zemí schopnou zajistit ve velkém množství dodávky zdravotnického materiálu, panuje v oblasti vakcín proti COVID-19 velká konkurence.
- I přes nejasnosti ohledně cenové dostupnosti čínských vakcín, rychlosti dodání, bezpečnosti a jejich účinnosti představují vakcíny vyvinuté čínskými společnostmi zajímavou alternativu zejména pro méně rozvinuté země.
- V české mediální debatě bylo téma čínských vakcín možná překvapivě spojeno s ruskou vakcínou Sputnik V. Ruské vakcíně věnovala mainstreamová, ale i tzv. alternativní média více prostoru.
- Důvodem může být rozdílné zaměření ruských a čínských snah, kdy se Čína zprvu soustředila především na své spojence, opomíjené regiony či rozvojový svět.
- V mediální debatě dominoval neutrální sentiment vůči čínským vakcínám. Negativní sentiment se objevoval sporadicky a žádné z analyzovaných médií nevyjadřovalo jednoznačně a konzistentně negativní postoj.
- Výjimku tvoří texty Čínskému rozhlasu pro zahraničí (CRI) vysílajícího v České republice. Kromě CRI mapování mediálního diskurzu neobjevilo výrazného aktéra, jenž by prosazoval schválení či použití čínské vakcíny v českém prostředí.
- Situace by se mohla rychle změnit, pokud by se rozhodla česká vláda pro použití Sputniku V bez schválení ze strany EU. V tom případě by se otevřely i možnosti pro větší tlak na použití čínských vakcín v České republice. Jak ukázal případ rouškové diplomacie v loňském roce, v České republice existuje dostatek zástupců zájmových skupin, kteří by se spoluprací s Čínou nebránili.

Úvod

„Vakcína není o politice,“ řekl premiér Andrej Babiš na tiskové konferenci 5. února 2021 po návštěvě Budapešti, kde jednal s premiérem Viktorem Orbánem o maďarských zkušenostech s ruskou a čínskou vakcínou. Dodal, že nejlepší je vakcína bezpečná, ale že je důležité mít preparáty hned k dispozici. Uvedl také, že by se Česká republika mohla inspirovat maďarskou cestou – tedy rozhodnutím nakoupit a schválit pro použití ruskou vakcínu Sputnik V (nebo i čínskou vakcínu Sinopharm) stejně, jako to udělala Budapešť.¹ Maďarsko nečekalo na schválení evropským regulátorem a povolilo je pro užití na svém vlastním trhu. Český tisk na Babišova slova reagoval řadou článků, a stejně tak byla otázka, zda se očkovat ruskými nebo čínskými vakcínami, diskutována na sociálních sítích.

V první řadě je třeba konstatovat, že – navzdory vyjádření premiéra Babiše – balancování mezi pocíťovanou nutností zajistit vakcíny v krátkém čase a mezi tím, zda země bude čekat na schválení (nebo také neschválení) ruské a čínských vakcín v Evropě, je výsostně politická otázka. Je to ten druh dilematu, který může rozhodnout o vítězství nebo prohře současné vládnoucí politické strany ANO v říjnových parlamentních volbách. Za druhé, navzdory aktuálně vzedmutému zájmu, se otázka čínských a ruských vakcín v českém mediálním diskurzu a na sociálních sítích neobjevila přes noc. Analýza ukazuje, že téma ruské a čínské vakcíny postupně sílilo v čase, od konce léta loňského roku až do kulminace (v době psaní tohoto textu) v podobě prohlášení premiéra Babiše.

Následující text se věnuje hlavně čínským vakcínám společností Sinopharm a Sinovac, o něž projevily zájem nebo jimi již očkují některé státy, včetně evropských. Zabývá se vnímáním vakcín ve výseči mediálního diskurzu, tématům, která se k nim vázala v české debatě, a rovněž možnostmi jejich použití na českém trhu. Nabízí i srovnání s vývojem debaty o ruské vakcíně Sputnik V. Opírá se o analýzu období od 1. června 2020 do 5. února 2021 vypracovanou v rámci projektu MapInfluenCE, jenž mapuje čínský vliv v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku. Mapování diskurzu se zaměřilo na mainstreamová online média (bez rádií a televizí), ale pro ilustraci byl zařazen i průřez sociálními sítěmi Twitter a Facebook v lednu 2021 a také některá pročínská média (webové stránky Čínského rozhlasu pro zahraničí vysílajícího v českém jazyce).² Srovnána byla i diskuze o vakcínách na vybraných tzv. alternativních³ online serverech.

Čínská vakcínová diplomacie: kdo dostane a kdo ne?

Během první vlny epidemie koronaviru na jaře 2020 se Čína v rámci tzv. „rouškové diplomacie“ zaměřila na zlepšování svého obrazu ve světě a poskytovala ochranné pomůcky těm zemím, které jí vyjadřovaly podporu. Politická gesta, jež řada zemí vnímala jako nezbytná pro zajištění zdravotnických pomůcek, se nevyhnula ani české politické reprezentaci.

Dne 1. března byl v Česku nahlášen první případ onemocnění COVID-19, přičemž počet nakažených do konce měsíce vzrostl na více než 2000. České republiky začaly scházet roušky, respirátory a ochranné oděvy. Vzhledem k tomu, že Čína byla největším dodavatelem zdravotnického materiálu a měla již nejhorší fázi šíření nemoci za sebou, začala česká vláda nakupovat zásoby právě v Číně. První letoun s dodávkou respirátorů přivítali 20. března 2020 na letišti premiér Babiš, ministr vnitra Jan Hamáček a čínský velvyslanec Čang Tien-min. Čínský velvyslanec zdůraznil, že stejně jako Česká republika v boji proti této epidemii podpořila Čínu, tak Čína nyní také „pomůže dle svých nejlepších schopností“, i když šlo o zakoupený materiál a nikoli o humanitární pomoc, kterou Číně dříve poskytla Česká republika.⁴

Úspěšné nákupy zdravotnických pomůcek z Číny využili někteří politici a prostředníci k obhajobě svých předchozích přátelských gest vůči Pekingu. Navzdory pomoci ze strany Evropské unie, prezident Miloš Zeman v televizním projevu prohlásil, že Čína byla jedinou zemí, která Česku v boji s epidemií pomohla (podobné prohlášení udělal také srbský prezident Aleksandar Vučić).⁵ Premiér Babiš ocenil pomoc poskytovanou čínskou ambasádou a v kontextu probíhající krize vyzdvihl důležitost a užitečnost kontaktů, které Zeman v Číně navázal.⁶

Stejně jako při první vlně koronavirové epidemie, se Čína i nyní ve své „vakcínové diplomacii“ zaměřuje nejen na ekonomickou výhodnost obchodů se zeměmi, které nakupují čínské vakcíny, ale sleduje i své politické priority. Ovšem na rozdíl od jara loňského roku, kdy byla Čína jedinou zemí schopnou zajistit ve velkém množství dodávky zdravotnického materiálu, panuje v oblasti vakcín proti COVID-19 velká konkurence. Západní rozvinuté země daly v první fázi nákupu vakcín přednost tzv. mRNA vakcínám firem Pfizer/BioNTech a Moderna, přičemž Evropská unie si společným nákupem zajistila 600 milionů dávek od firem Pfizer/BioNTech a 160 milionů dávek od firmy Moderna. Další smlouvy o nákupu vakcín byly uzavřeny se společnostmi AstraZeneca, Sanofi-GSK, Johnson & Johnson a CureVac. Evropská unie si tedy zajistila celkem 2,3 miliard dávek vakcín pro členské země.⁷ Čínské společnosti, jejichž vakcíny jsou založeny na inaktivovaném viru, cílily v první řadě mimo Evropskou unii a USA. Zaměřovaly se na země s pročínskou politickou reprezentací (Maďarsko, Srbsko), opomíjené regiony nebo na rozvojové země.

TABULKA 1: ČÍNSKÁ VAKCÍNOVÁ DIPLOMACIE V PRAXI

země	vakcína	forma poskytnutí
Alžírsko	Sinovac	nákup
Argentina	Sinopharm	pouze testování
Bahrajn	Sinopharm	pouze testování
Bangladéš	potenciální využití čínské vakcíny	
Bělorusko	potenciální využití čínské vakcíny	
Bosna a Hercegovina	Sinopharm	nákup
Brazílie	Sinovac	nákup
Brunej	potenciální využití čínské vakcíny	
Egypt	Sinopharm	dar (Spojených arabských emirátů i Číny) + nákup
Filipíny	Sinovac	nákup
Chile	Sinovac	nákup
Indonésie	Sinovac, Sinopharm, CanSino	nákup
Irák	Sinopharm	dar
Írán	dosud nebylo specifikováno	nákup
Jordánsko	Sinopharm	nákup
Kambodža	Sinopharm	dar
Keňa	potenciální využití čínské vakcíny	
Kolumbie	Sinovac	nákup
Laos	Sinovac	dar
Maďarsko	Sinopharm	nákup
Malajsie	Sinovac (+ CanSino ve vyjednávání)	nákup
Maroko	Sinopharm	nákup
Mexiko	CanSino (+ Sinovac ve schvalování)	nákup
Mongolsko	potenciální využití čínské vakcíny	
Myanmar	Sinopharm, Sinovac	nákup
Nepál	Sinovac	dar
Pákistán	Sinopharm, Sinovac, CanSino	dar (Sinopharm) + nákup
Palestina	potenciální využití čínské vakcíny	
Paraguay	Sinopharm	nákup
Peru	Sinopharm	nákup
Rovníková Guinea	potenciální využití čínské vakcíny	
Senegal	Sinopharm	nákup
Severní Makedonie	Sinopharm	nákup
Seychely	Sinopharm	dar (Spojených arabských emirátů)
Sierra Leone	potenciální využití čínské vakcíny	
Singapur	Sinovac	pouze testování
Spojené arabské emiráty	Sinopharm	nákup
Srbsko	Sinovac, Sinopharm	nákup
Srí Lanka	Sinopharm	dar
Thajsko	Sinovac	nákup
Turecko	Sinovac	nákup
Ukrajina	Sinovac	nákup
Uruguay	Sinovac	nákup
Zimbabwe	Sinopharm	dar

Pozn.: Tabulka představuje aktuální stav využití čínských vakcín, včetně jejich testování a darů od čínské vlády. Zatímco některé země již zahájily očkování, jiné na dodávku vakcín čekají. V tabulce jsou zahrnuty i země, které podle médií zvažují pořízení čínských vakcín.

Zdroj: autorky, kompilace veřejně dostupných dat (data k 10. únoru 2021)

Pro všechny země jsou při jejich rozhodování o nákupu vakcíny podstatné čtyři faktory – cena, rychlost dodání, bezpečnost a účinnost. V souvislosti s finanční nákladností vakcín se objevily obavy, že vakcíny budou putovat primárně do rozvinutých států, které mají k dispozici dostatek finančních prostředků pro nákup vakcín a zajištění podmínek k jejich skladování. S cílem tomuto scénáři předejít vznikla iniciativa COVAX, podporovaná Aliancí pro vakcíny (GAVI), Koalicí pro epidemickou připravenost a inovace (CEPI) a Světovou zdravotnickou organizací (WHO).⁸ COVAX má zajistit spravedlivý přístup k očkování pro všechny země, bez ohledu na finanční možnosti.⁹ Čína již zažádala o zahrnutí svých vakcín do tohoto programu, přičemž nabídla deset milionů dávek.¹⁰ Avšak čekání na již schválené vakcíny a na to, až je rozvinuté země budou chtít darovat, může rozvojovým zemím přinést lidské i ekonomické ztráty. Proto se řada zemí rozhodla použít i vakcíny, které dosud neprošly závěrečnou fází testování, a schválila je pro nouzové použití na svém území.

Již v květnu 2020 prohlásil čínský prezident Si Ťin-pching na setkání Světového zdravotnického shromáždění (WHA), že Čína považuje své vakcíny za „veřejný statek“, který bude dostupný a cenově dosažitelný pro rozvojové země.¹¹ Toto tvrzení bylo poměrně překvapivé a vyvolalo mezi odborníky na Čínu spekulace o tom, zda Čína vnímá vakcíny jako rozvojovou pomoc.¹² V této otázce stále nepanuje shoda, neboť se zdá, že – podobně jako u předchozích darů nebo prodeje zdravotnického materiálu – Čína nepřístupuje ke všem zemím stejně. Zatímco některým zemím Čína poskytla vakcíny darem,¹³ v dalších případech se jednalo o komerční nákup vakcín. Poslední možností, kterou Čína používá, je poskytnutí půjčky na zakoupení vakcín. Tato alternativa cílila především na latinskoamerické a karibské státy.¹⁴ Otázka cenotvorby u vakcín – nejen těch čínských – je ovšem značně ošemetná, neboť informace o tom, za kolik vlády nakupují vakcíny různých výrobců nebývají veřejně dostupné. U nákupu vakcín ze strany Evropské unie jsou tyto informace známy díky belgické ministryni rozpočtu Evě De Bleeker.¹⁵ EU měla na vakcíny připraven rozpočet v hodnotě 297 milionů eur v roce 2020, přičemž plánovaná suma na rok 2021 je 500 milionů eur.¹⁶

OBRÁZEK 1: TWEET BELGICKÉ MINISTRYNĚ EVY DE BLEEKER INFORMUJÍCÍ O CENÁCH, ZA NĚŽ EU NAKOUPILA VAKCÍNY¹⁷

<https://twitter.com/EvaDeBleeker/status/1339593022959280128?s=20>

 Eva De Bleeker @EvaDeBleeker

De feiten: 33,5 miljoen vaccins worden dit jaar aangekocht aan 279 miljoen € uit de coronaprovisie 2020. Ook in de coronaprovisie 2021 is nog 500 miljoen beschikbaar voor o.a. vaccins. https://pbs.twimg.com/media/Epcwq_n_UYAEJbhy.jpg

Twitter | 1h

Leverancier	prijs/dosis	Aantal	Kost incl. BTW
AZ	1,78€	7.700.450	14.610.834
J&J	\$8,50	5.173.595	41.281.439
Sanofi/GSK	7,56€	7.740.000	62.025.264
BioNTech/Pfizer	12,00€	5.093.847	64.793.734
Curevac	10,00€	5.805.000	61.533.000
Moderna	\$18,00	2.064.000	34.875.920
totaal		33.576.892	279.120.190

Ceny čínských vakcín v jednotlivých zemích nejsou dosud známy. Indikativní však mohou být informace reportérů BBC, podle nichž jedna dávka v čínském městě I-wu vyšla čínské zájemce na přibližně 400 jüanů (cca 1300 Kč).¹⁸ Bohužel z této informace nelze bez dalšího upřesnění vyčíst, zda to byla cena vakcíny či cena například vakcíny a její aplikace.

Často zmiňovanou výhodou čínských vakcín je jejich lepší skladovatelnost. Z tohoto důvodu jsou vakcíny zajímavější pro rozvojové země, jež nemají kapacity na skladování a transport vakcín při nízkých teplotách, které se například v případě vakcíny od firem Pfizer/BioNTech pohybují okolo -70°C .¹⁹ Otázkou ovšem je, zda má Čína dostatečné kapacity k produkci vakcín, a to nejen s ohledem na velikost vlastní populace, již bude třeba naočkovat, ale i na objem přislíbených dodávek do zahraničí. Například společnost Sinovac deklaruje schopnost vyrobit 600 milionů dávek vakcíny v roce 2021.²⁰ Pokud by byla vakcína určena jen pro domácí spotřebu, dávky by stačily na naočkování čtvrtiny čínské populace. Podle čínské vlády by Čína měla mít k dispozici více než jednu miliardu dávek v letošním roce, což by stačilo na naočkování přibližně 58 % čínské populace.²¹

K tomu, aby mohla být vakcína podávána, musí být označena za bezpečnou a účinnou, tedy schválena příslušným regulačním úřadem – v Evropské unii tuto funkci plní Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMA), v České republice pak Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL). Proces schvalování je ovšem zdlouhavý, proto je možné v případě extrémních situací, jakou je například současná koronavirová epidemie, vydat povolení k nouzovému použití vakcíny. Právě pro nouzové použití původně schválily své vakcíny jak Čína, tak Ruská federace. Čína byla díky tomu schopna naočkovat vakcínou společnosti CanSino vojáky Čínské lidové osvobozené armády ještě předtím, než vakcína vstoupila do třetí, závěrečné fáze klinické studie, jež má na dobrovolnících otestovat účinnost a bezpečnost vakcín.²² Tento postup je neobvyklý.²³ Teprve poté byla zahájena třetí fáze testů, které probíhaly i v zahraničí (například v Pákistánu²⁴), protože Čína tou dobou již překonala první nápor epidemie.

Do třetí fáze testů postoupila i čínská vakcína společnosti Sinopharm, již byli nejdříve naočkováni zaměstnanci společnosti²⁵ a poté zdravotníci a jejíž použití schválily Spojené arabské emiráty, Bahrajn, Egypt a Jordánsko.²⁶ V loňském roce také schválila čínská vláda pro nouzové použití vakcínu CoronaVac společnosti Sinovac, již byli naočkováni zdravotníci v Číně a jež byla testována ve třetí fázi v Indonésii, Singapuru, Turecku a Brazílii. Zatímco výsledky z Turecka prokázaly 91% účinnost této vakcíny,²⁷ testy v Brazílii přinesly překvapující zjištění, podle něhož je vakcína CoronaVac účinná jen z 50,4 %, ²⁸ což je v rozporu s původně uváděnou účinností 78 %.²⁹ Výrazně nižší účinnost v porovnání s tureckým testováním přinesly i výsledky v Indonésii, kde vakcína dosahovala 65% účinnosti.³⁰

Některé země, například ty, které se účastnily třetí fáze testování vakcíny, však považují padesátiprocentní účinnost vakcíny za dostatečnou. S tímto postojem souhlasí i řada odborníků, kteří se přiklánějí k názoru, že i vakcíny s touto účinností mohou pomoci odvrátit kolaps zdravotních systémů a předejít množství pacientů v těžkém stavu.³¹ Společnost Sinovac přisoudila nesrovnalosti v původní a aktualizované hodnotě účinnosti své vakcíny brazilskému vzorku populace pro očkování, který tvořili převážně zdravotníci. U většinové populace, u které by nemělo být tak vysoké riziko přenosu viru, předpokládá společnost vyšší účinnost a tvrdí, že vakcína

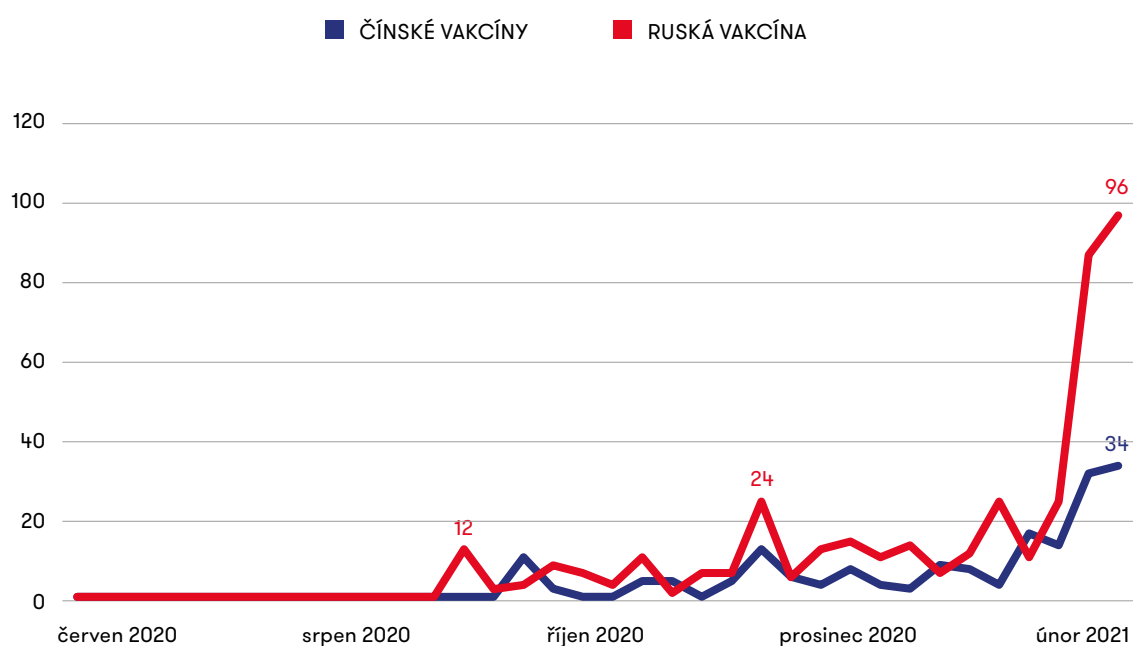
předchází nejvýznamnějším případům.³² Podobně se k výsledkům brazilského testování vyjádřil i Institut Butantan, který má testování vakcín v zemi na starosti.³³ Je třeba konstatovat, že ani mezi regulátory nepanuje shoda – zatímco Světová zdravotnická organizace (WHO) vyžaduje alespoň 70% účinnost, většina dalších institutů má nároky sníženy na 50% hranici,³⁴ včetně např. americké Food and Drug Administration (FDA).³⁵

I přes nejasnosti ohledně cenové dostupnosti čínských vakcín, rychlosti dodání, bezpečnosti a jejich účinnosti představují vakcíny vyvinuté čínskými společnostmi zajímavou alternativu zejména pro méně rozvinuté země. Podle čínského ministerstva obchodu ke konci ledna 2021 projevilo zájem o čínskou vakcínu více než 40 zemí.³⁶ Naočkování čínskými vakcínami byli mimo jiné seychelský prezident Wavel Ramkalawan (Sinopharm),³⁷ indonéský prezident Joko Widodo (Sinovac),³⁸ turecký prezident Recep Tayyip Erdogan (Sinovac)³⁹ a pravděpodobně bude vakcínou Sinopharm naočkován i srbský prezident Aleksandar Vučić.⁴⁰ V únoru byl čínskou vakcínou očkovan prezident Peru Francisco Sagasti (Sinopharm).⁴¹ Čínskou vakcínou by měl být očkovan také chilský prezident Sebastián Piñera (Sinovac)⁴² a plán nechat se naočkovat čínskou vakcínou oznámil i maďarský premiér Viktor Orbán.⁴³

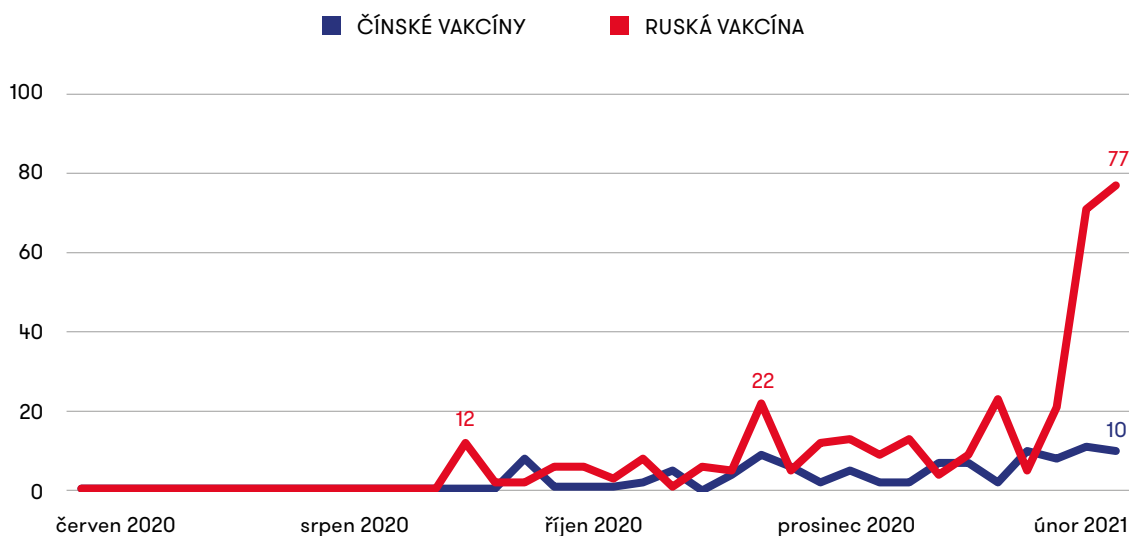
Český diskurz o vakcínách: Čína až po Rusku

Samotné téma čínských vakcín (často bez rozlišení, o jakou vakcínu či konkrétního výrobce se jedná) se začalo více dostávat do českého mediálního prostředí na konci srpna 2020. V této souvislosti byly nejvíce skloňovány vakcíny firem Sinovac a Sinopharm. Při srovnání s ruskou vakcínou Sputnik V je pozoruhodné, že vakcíny obou zemí vstoupily do mediálního prostředí téměř ve stejném okamžiku. Tedy ve chvíli, kdy Česká republika začala řešit otázku očkování proti koronaviru a zajištění dostatečného množství vakcín pro českou populaci se stalo předmětem diskuse mezi politickými představiteli, odborníky i širokou veřejností. Stojí za zmínku, že ruské vakcíně Sputnik V věnovala média, zařazená do této analýzy, přibližně třikrát více pozornosti. Velká řada textů také reflexivně zmiňovala čínské vakcíny v okamžiku, kdy hovořila o ruské vakcíně, jen jako další příklad různých vakcín, které jsou ve světě vyvíjeny.

GRAF 1: VÝVOJ POČTU TEXTŮ VĚNUJÍCÍCH SE ČÍNSKÝM A RUSKÉ VAKCÍNĚ V ČASE⁴⁴

GRAF 2: VÝVOJ POČTU TEXTŮ VĚNUJÍCÍCH SE VÝHRADNĚ RUSKÉ, NEBO JEN ČÍNSKÝM VAKCÍNÁM V ČASE⁴⁵

Obecně je možné konstatovat, že analyzované texty často pouze zmiňovaly příklad Srbska a Maďarska jako zemí, jež mají zájem o čínské vakcíny, a vážně se nezabývaly možností očkování čínskou vakcínou v České republice. Zajímavý vývoj v diskurzu nastal v okamžiku, kdy Maďarsko projevilo zájem o ruskou vakcínu a kdy se ukázalo, že jednostranná akce členského státu EU v tomto směru není v rozporu s unijní legislativou. Následovala poznámka Vojtěcha Filipa, předsedy Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM), kterou pronesl na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 19. ledna 2021. Filip řekl: „Pakliže se máme dostat k nějaké strategii očkování, jediné řešení je dostatek vakcíny, to znamená, že nemůžeme připustit, že se bude kupovat jenom prostřednictvím Evropské unie.“ Rovněž uvedl, že každý stát nakupuje vakcíny od různých výrobců a zemí bez „jakýchsi ideologických předpojatostí“ a „jestli někdo z ideologických důvodů odmítá vakcínu z Ruské federace, z Číny, nebo jiného státu, připadá mi to nelogické, hloupé a, promiňte, proti občanům České republiky“.⁴⁶ O den později se v deníku iDnes objevil rozhovor s Romanem Chlíbačkem, předsedou České vakcinologické společnosti, jenž se věnoval právě možnosti nakoupit ruské a čínské vakcíny.⁴⁷ Ačkoli se dotazovaný vymezil proti nákupům bez toho, aby vakcíny schválila Evropská agentura pro léčivé přípravky, rozhovor byl v mnoha směrech pozoruhodný. iDnes v úvodu odkazoval na tvrzení Vojtěcha Filipa o tom, že „německá kancléřka bude usilovat o to, aby EU nakoupila ruské a čínské vakcíny“,⁴⁸ což se stalo odrazovým můstkem pro následující rozhovor o možném nákupu vakcín a jejich použití. V rozhovoru se opakovala otázka, bez ohledu na to, že se Roman Chlíbaček již vyjádřil, „takže jste pro to, aby se vakcíny nakupovaly i v Číně a Rusku?“⁴⁹ Uvedené vystoupení Vojtěcha Filipa a také případ textu v iDnes poprvé vnesly do sledovaného mediálního diskurzu explicitně formulovanou možnost očkování ruskou vakcínou či čínskými vakcínami. Následovaly rozhovory s dalšími politiky, počínaje ministrem zdravotnictví Janem Blatným,⁵⁰ přes bývalého ministra zdravotnictví a současného poradce premiéra Romana Prymulu,⁵¹ až po premiéra Andreje Babiše.⁵² Zatímco premiér Babiš zpočátku odmítal možnost očkování vakcínou neschválenou ze strany

EMA,⁵³ po návštěvě Maďarska tuto možnost připustil.⁵⁴ Ovšem následně, po návštěvě Srbska, opět prohlásil, že u Sputniku V Česká republika počká na schválení EMA.⁵⁵

Do analýzy bylo zahrnuto i posouzení sentimentu, který jednotlivé články vyjadřovaly vůči čínským vakcínám. Většina článků, konkrétně 83 %, poskytovala nezabarvené informace, týkající se v první řadě vakcín, které jsou ve vývoji a jež budou pravděpodobně dostupné (i pro Českou republiku). Novináři následně mapovali proces a stádium testování vakcín a zavádění v jednotlivých zemích. V souvislosti s čínskými vakcínami se téměř vždy objevovala i ruská vakcína Sputnik V, jelikož novináři vakcíny rozdělili nejen pomyslnou linií západ-východ, ale také na základě toho, zda byla konkrétní vakcína již schválena Evropskou agenturou pro léčivé přípravky. Ani Sputnik V, ani čínské vakcíny v době psaní této studie nepožádaly o autorizaci k prodeji v Evropské unii.

Testování čínských vakcín se odehrálo v řadě různých, převážně rozvojových zemích, a tedy i pozornost novinářů se průběžně zaměřovala na státy, jež za běžných okolností v českém mediálním diskurzu příliš nefigurují. Klíčovým tématem bylo testování vakcíny Sinovac a rozdílné výsledky v účinnosti vakcíny, jež hlásily jednotlivé země. Nejvíce pozornosti si zasloužilo zveřejnění dat o účinnosti vakcíny společnosti Sinovac v Brazílii. Pozornost byla věnována i období, kdy Brazílie testování vakcíny na krátkou dobu pozastavila, a výrokům brazilského prezidenta Jaira Bolsonara, který navzdory stavu tamního zdravotnictví a vysokému počtu obětí zlehčoval situaci. Mediálně zajímavými (byť poněkud děsivými) příklady mohou být jeho tvrzení, že „nejlepší vakcínou proti covidu je sám koronavirus“,⁵⁶ nebo v reakci na možné vedlejší účinky očkování: „jestli se chcete proměnit v krokodýla, je to váš problém.“⁵⁷ Kromě zlehčování pandemie se Bolsonaro negativně vyjádřil také vůči testování čínských vakcín v Brazílii: „Brazilci nebudou nikomu dělat pokusná morčata.“⁵⁸ Navzdory těmto výrokům však Brazílie k testování i následnému očkování přistoupila.⁵⁹

Kromě Brazílie se texty věnovaly i dění na evropském kontinentu, kde se první vlašťovkou čínských a ruských vakcín stalo Srbsko, jež tradičně geopoliticky balancuje mezi západem a východem. Během první vlny epidemie koronaviru proslul srbský prezident Aleksandar Vučić výroky, jimiž chválil Čínu za rychlé zvládnutí epidemie, i gesty typu líbání čínské vlajky jako důkaz vděku Srbska za dodávky čínského zdravotnického materiálu a pomoc čínských lékařů.⁶⁰ Opomenul přitom zmínit dlouhodobou pomoc, kterou Srbsku poskytla za poslední dvě dekády Evropská unie.⁶¹ Podobnou rétoriku jako na jaře 2020 Vučić zvolil při zajišťování vakcín – svému osobnímu přátelství s prezidentem Si Ťin-pchingem připsal dodání jednoho milionu vakcín Srbsku s tím, že cena byla díky osobní přímluvě nižší.^{62,63} Nyní Srbsko dokonce vakcíny nabízí okolním státům (8000 dávek vakcíny společnosti Pfizer nabídlo Srbsko darem například Severní Makedonii).⁶⁴ Kromě Srbska a Albánie totiž ostatní státy západního Balkánu zatím nezačaly očkovat a spoléhají se na přístup k vakcínám přes systém COVAX.⁶⁵

Další zmínky o čínských vakcínách přinesl vývoj v Maďarsku, jež se dokonce v posledních dnech stalo pro část české politické reprezentace netradičním zdrojem inspirace. Jak již bylo zmíněno, maďarský zájem o ruskou a čínské vakcíny představoval v evropském kontextu odchýlení se od strategie společných nákupů vakcín schválených Evropskou agenturou pro léčivé přípravky. Maďarský premiér Viktor Orbán odůvodňoval zájem o čínskou vakcínu tím, že má Čína s pandemií nejvíce

zkušeností, a oznámil, že sám se plánuje nechat naočkovat vakcínou Sinopharm.⁶⁶ Maďarské schválení ruské vakcíny Sputnik V a čínské vakcíny Sinopharm bez předchozí certifikace Evropskou agenturou pro léčivé přípravky nepovede k žádnému postihu ze strany Evropské unie. Maďarsko však musí použít vakcínu jen na svém území a nesmí s ní nakládat na jednotném trhu EU. V každém případě nedostatek vakcín a zpoždění jejich dodávek inspiruje i ostatní země alespoň k zamyšlení se nad kroky Maďarska, včetně českého premiéra Babiše, který se vydal do Maďarska na jednání 5. února 2021. Následně uvedl, že by Česko mohlo zvážit podobnou cestu, jakou se vydalo Maďarsko.⁶⁷

Bez zajímavosti není ani fakt, že tradiční pohled směrem na západ, který je spíše typický pro česká média i politické představitele, se diskurzu o čínských vakcínách v textech analyzovaných pro tuto studii téměř vyhnul. V několika článcích lze nalézt citaci německého ministra zdravotnictví Jense Spahna, který připustil zařazení čínských nebo ruských vakcín: „Bez ohledu na to, ve které zemi byly vakcíny vyrobeny, jestli jsou bezpečné a efektivní, mohou nám pomoci v boji s pandemií“.⁶⁸ Zároveň však zdůraznil nutnost schválení vakcíny ze strany Evropské agentury pro léčivé přípravky.⁶⁹ Citace bez uvedení této podmínky však poskytla prostor pro odlišnou interpretaci a například komentář pro novinky.cz pokračuje slovy: „Němci už s Rusy pilně vyjednávají a na nás je nečekat za bukem, abychom se pak nedivili. Jedna věc je politika, druhá lidské zdraví.“⁷⁰ Čtenář tak může lehce nabýt mylného dojmu, že pro německou vládu schválení vakcíny nehraje klíčovou roli.

Zatímco sentiment většiny analyzovaných textů byl neutrální a texty popisovaly proces testování a schvalování čínských vakcín ve světě, negativní sentiment vůči čínským vakcínám se objevoval spíše sporadicky a žádné z médií zařazených do analýzy nevyjadřovalo jednoznačně a konzistentně negativní postoj. Jednalo se spíše o jednotky článků, jež líčily používání vakcíny jako formy nátlaku na ostatní státy⁷¹ nebo kritizovaly Čínu za očkování široké veřejnosti bez dostatečného otestování vakcíny.^{72,73} Z hlediska analýzy sentimentu jsou nejzajímavější texty, jež vyjadřovaly pozitivní sentiment vůči čínským vakcínám. Tento sentiment neslo 11 % textů, jež se objevovaly ve zprávách na webových stránkách Čínského rozhlasu pro zahraničí (CRI), ale také v Parlamentních listech a v některých textech na serveru novinky.cz.

Kdopak to mluví? Debaty o vakcínách mimo mainstream

Pro dokreslení narativů, jež kolovaly v českém prostředí, je užitečné věnovat pozornost i zmíncekám o čínských vakcínách v čínských médiích cílících na české obyvatelstvo, na sociálních sítích a ve vybraných tzv. alternativních médiích.

Kromě českých mainstreamových online médií zahrnoval výběr médií i Čínský rozhlas pro zahraničí (CRI), nástroj šířící čínské narativy po světě. V porovnání s ostatními médii nabízí odlišný pohled na čínské vakcíny, a to silně pozitivní. V analýze podíl pozitivního sentimentu u článků CRI činil 60 %. Také témata, která v diskurzu dominovala, se výrazně lišila od ostatních analyzovaných médií. Všeobecně lze konstatovat, že se články zaměřovaly na dění za hranicemi České republiky a ústřední linkou bylo poskytování čínských vakcín jiným zemím.⁷⁴ Důležitou součástí článků tvořily pozitivní reakce na čínskou vakcínu ze strany zahraničních představitelů – například tweet brazilského prezidenta Bolsonara: „Děkuji čínské vládě za její soucit a brazilským ministrům za jejich úsilí.“⁷⁵ Prezentace tohoto výroku je velmi zajímavou ukázkou rozporu mezi tímto a ostatními médii, která zmiňovala hlavně nesouhlas brazilského prezidenta s testováním čínských vakcín a celkové zlehčování pandemie. Čínský rozhlas pro zahraničí však prostor jeho kritickým výrokům nevěnoval.

Texty rovněž popisovaly vítání vakcín politickou reprezentací. Zmiňovaly například slova chilského prezidenta Sebastiána Piñery, podle nějž šlo o „vzrušující a očekávaný den“ a čínská vakcína byla „světlem v hlubinách tunelu“.⁷⁶ Klíčovým tématem, které se byť i jen nepatrnou zmínkou prolínalo texty, byla čínská pomoc a podpora rozvojem zemím, ať už skrze program COVAX, individuální čínské dary vakcín nebo příslibení dodávek vakcín. Texty dávaly často do kontrastu čínské jednání a chování západních zemí. Ilustrativní je například výňatek z (kostrbatého) článku, podle nějž „sliby Pekingu učinit ze svých vakcín celosvětové produkty veřejného blaha a upřednostnit africké země v distribuci svých vakcín jsou v ostrém kontrastu s hromaděním vakcín bohatými zeměmi a jejich prvním přístupem, díky kterému se již zranitelné populace staly ještě zranitelnějšími.“⁷⁷ Vyjma důrazu na rozvojovou pomoc byla předmětem článků prezentace Číny jako země, která klade důraz na harmonii a jež je připravená spolupracovat a pomáhat. Krátký úryvek z jednoho textu mluví za vše: „Čína vždy kladla na první místo zdraví a bezpečnost lidí. Bez ohledu na morálku nebo praxi, diskuse a budování komunity se společnou budoucností pro lidstvo nemá obdoby, a proto vzbuzuje stále větší konsenzus. Čína je jedinou zemí, která předložila perspektivu míru při budování mezinárodních vztahů a nadále ji uplatňuje. Iniciativa Pásmo a stezky a podpora mezinárodní spolupráce v oblasti zdraví jsou nejlepšími příklady.“⁷⁸ Za zmínku stojí i proměnlivá kvalita textů. Řada textů byla jen velmi obtížně čitelná a jednalo se zjevně o převzaté, pro jejichž překlad bylo použito automatického překladače.⁷⁹

Doplňkový pohled⁸⁰ na dění na sociálních sítích v lednu 2021 ukazuje podobný trend jako v mainstreamových online médiích, která často zmiňovala čínské vakcíny

okrajově, ve spojitosti s ruskou vakcínou Sputnik V, nebo jako dokreslení různých přístupů k očkování, zejména v kontrastu mezi Českou republikou a Maďarskem.

Příkladem může být facebookový příspěvek Jaroslava Komínka, zastupitele Ústeckého kraje (KSČM) a bývalého náměstka hejtmána, jenž označil myšlenku Romana Prymuly očkovat ruskou vakcínou Sputnik V za „na české poměry odvážnou“ a následně se ptal i na čínskou vakcínu.⁸¹ Svoboda a přímá demokracie (SPD) v Libereckém kraji také zmínila čínskou vakcínu v souvislosti s rozhodnutím Maďarska ji objednat, ale její facebookový příspěvek hlavně zdůrazňoval maďarský přístup jako inspiraci: „Tak takto se chová suverénní země, která si nenechá diktovat co se smí a nesmí. Maďarská vláda totiž pracuje v zájmu jejího pracujícího lidu, nikoliv pro cizáky.“⁸² V tomto i dalších případech SPD zdůrazňovala, že očkování musí být dobrovolné a často vyjadřovala nespokojenost s nedostatečnou rychlostí očkování, z čehož vinila Evropskou unii.⁸³ Za inspirující označilo ve svém příspěvku maďarský postup i Fórum příznivců a sympatizantů Hnutí Trikolóra z Prahy.⁸⁴

Mapování tématu čínských vakcín v tzv. alternativních⁸⁵ online médiích přineslo opět podobný pohled, jaký se vyskytoval v mainstreamových online médiích nebo na sociálních sítích. Nejvíce textů (čtrnáct) k čínským vakcínám publikovaly v daném časovém rámci Parlamentní listy. Nelze však říci, že by sentiment daných textů výrazně vybočoval ve srovnání s mainstreamem – například se zde objevovaly obavy z tlaku čínské vlády na urychlený vývoj vakcíny: „Dílčí úspěchy ve vývoji vakcín proti koronaviru zaznamenávají i společnosti z Euroamerického světa. Na rozdíl od čínských společností se však většinou zavázaly, že budou dodržovat standardy vědeckých studií a odmítnou jakýkoli politický tlak, který by měl vést k urychlení procesu vzniku vakcín.“⁸⁶ Spíše než obdiv k čínské vakcíně vyjadřovaly texty nespokojenost s Evropskou unií nebo s kroky české vlády.

Server Sputnik zmiňoval čínské vakcíny výhradně v souvislosti s ruskou vakcínou Sputnik V, jako jeden z příkladů „nezápadních“ vakcín, případně pro porovnání účinnosti. Protiproud a Zvědavec se v daném časovém rámci tématu nevěnovaly. Server cz24.news do značné míry přebral texty z Parlamentních listů nebo Sputniku, za zmínku ovšem stojí text, jenž čínské vakcíny (společně s ruskou vakcínou Sputnik V) v titulku pasuje na nejbezpečnější na světě.⁸⁷ Je třeba také uvést, že samotný text se odvolává na první výsledky studie zveřejněné v časopise Lancet a cituje rovněž amerického vědce, jenž varuje, že výsledky musejí být interpretovány v této fázi opatrně.

Závěr

Výsledky mapování debaty o čínských vakcínách ve vybraných mainstreamových, ale také tzv. alternativních online serverech a na sociálních sítích v uplynulých sedmi měsících ukazují, že téma čínských vakcín je v české debatě spojeno s ruskou vakcínou Sputnik V. Té je věnováno výrazně více pozornosti. Důvodem může být rozdílné zaměření ruských a čínských snah, kdy se Čína zprvu zaměřovala především na spojence, opomíjené regiony či rozvojový svět. Zprávy o tom, že ruský výrobce na konci ledna požádal o schválení vakcíny Sputnik V Evropskou agenturu pro léčivé přípravky (EMA), se nepotvrdily⁸⁸. V době psaní tohoto textu je tak pravděpodobnost použití Sputniku V a čínských vakcín v zásadě stejná.

Jiným vysvětlením pro orientaci diskurzu na ruskou vakcínu spíše než na ty čínské může být i kulturní blízkost a fakt, že většina politické reprezentace v postkomunistických zemích střední a východní Evropy má osobní zkušenost s očkováním ruskými vakcínami. Ilustrativní je v tomto ohledu vyjádření maďarského premiéra Viktora Orbána, podle něž on sám byl v mládí očkován sovětskými vakcínami a cítí se dodnes skvěle.⁸⁹ Také řada českých vědců, jejichž vyjádření se objevila v debatě, vyjadřovala více důvěry ruskému výzkumnému ústavu epidemiologického a mikrobiologického výzkumu Nikolaje Gamaleji než čínským institucím.

Kromě Čínského rozhlasu pro zahraničí vysílajícího v České republice mapování mediálního diskurzu neobjevilo výrazného aktéra, jenž by prosazoval schválení či použití čínské vakcíny v českém prostředí.

V hypotetickém scénáři, v němž by se rozhodla česká vláda pro použití Sputniku V bez schválení vakcíny Evropskou agenturou pro léčivé přípravky, by se mohla situace rapidně změnit. V tom případě by se otevřely i možnosti pro větší tlak na použití (rovněž ze strany EMA neschválených) čínských vakcín v České republice. Jak ukázal případ rouškové diplomacie v loňském roce, v České republice existuje dostatek zástupců zájmových skupin, kteří by se spolupráci s Čínou nebránili.

Autorky

Ivana Karásková, Ph.D., vytvořila a koordinuje mezinárodní projekty MapInfluenCE a China Observers in Central and Eastern Europe (CHOICE), jež se zabývají čínskými aktivitami a vlivem Číny ve střední a východní Evropě. Ivana je analytičkou Výzkumného centra Asociace pro mezinárodní otázky (AMO). Absolvovala studijní a výzkumné stáže v Číně a na Tchaj-wanu a jako Fulbright-Masaryk scholar působila na Weatherhead East Asian Institute na Columbia University v New Yorku. Je alumna International Visitors Leadership Program (IVLP) zaměřeného na screening zahraničních investic a českou zástupkyní v týmu expertů na Čínu při European Center of Excellence for Countering Hybrid Threats (Hybrid CoE) v Helsinkách. V současné době působí jako European China Policy Fellow v think tanku MERICS v Berlíně. Na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy přednáší kurzy zaměřené na čínskou zahraniční a bezpečnostní politiku, evropsko-čínské vztahy a bezpečnost v severovýchodní Asii.

✉ ivana.karaskova@amo.cz

🐦 [@ivana_karaskova](https://twitter.com/ivana_karaskova)

Veronika Blablová působí jako výzkumná asistentka čínských projektů MapInfluenCE a China Observers in Central and Eastern Europe (CHOICE) v Asociaci pro mezinárodní otázky (AMO). Veronika studuje Bezpečnostní a strategická studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Během svého studia absolvovala stáž na velvyslanectví v Litvě a v České televizi. Působila jako dobrovolnice v neziskových organizacích Amnesty International a Egyptská Fronta za lidská práva a jako redaktorka studentského časopisu Security Outlines. Zaměřuje se na oblast východní Asie a konflikty o suroviny.

✉ veronika.blablova@amo.cz

O MapInfluenCE

Projekt MapInfluenCE zkoumá vliv Číny a dalších autoritářských režimů ve střední Evropě, konkrétně v Česku, Polsku, Maďarsku a na Slovensku. Prostřednictvím řady výstupů (články v médiích, rozhovory, výzkumné zprávy, otevřené i uzavřené akce a briefingy) projekt rozšiřuje a formuje odbornou i veřejnou debatu o vlivu a aktivitách Číny v regionu střední Evropy.

Mezinárodně uznávaný projekt, známý ve své počáteční fázi jako ChinfluenCE (2017-2020), využívá při analýze různé nástroje – například diskurzivní analýzu médií, kde zkoumá kdo a proč formuje čínský diskurz v zemích Visegrádu, mapování tvůrců agendy (agenda setters) k odhalení vazeb mezi místními politiky a podnikateli s napojením na Čínu, analýzu změn postojů politických stran k Číně v českém a maďarském parlamentu od roku 1990 do současnosti apod.

Výsledky MapInfluenCE byly citovány v evropském, americkém nebo australském tisku, zmíněny například ve výroční zprávě US-China Economic and Security Review Commission za rok 2018 nebo zprávě Reportérů bez hranic o zranitelnosti médií a představeny na půdě Evropského parlamentu.

Mezinárodní tým publikoval více než 20 policy a briefing paperů v pěti různých jazycích (angličtině, češtině, polštině, maďarštině a slovenštině) a členové týmu byli citováni v mnoha místních i mezinárodních médiích včetně BBC, Financial Times, Wall Street Journal, China Digital Times, Sydney Morning Herald, POLITICO Brussels, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Diplomat, Neue Zürcher Zeitung, Le Temps, Radio Free Europe atd.

V roce 2020 se projekt kromě vlivu Číny začal zaměřovat i na další vlivy autoritářských režimů a rozrostl se o další analytiky. Změnil proto název z původního ChinfluenCE na MapInfluenCE.

MapInfluenCE vytvořila a koordinuje Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), česká nezisková organizace.

ZŮSTAŇTE S NÁMI!

www.mapinfluence.eu

www.twitter.com/MapInfluenceEU

[@MapInfluenceEU](https://twitter.com/MapInfluenceEU) a [#MapInfluenceEU](https://twitter.com/MapInfluenceEU)

O AMO

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Poskytujeme prostor pro vyjadřování a realizaci idejí, myšlenek a projektů sloužících k rozvoji vzdělanosti, porozumění a tolerance mezi lidmi.

AMO je jedinečnou transparentní platformou, která zprostředkovává dialog mezi zástupci široké veřejnosti, akademické sféry, občanského sektoru, politiky a byznysu. Dlouhodobě podporuje zájem občanů České republiky o mezinárodní otázky a poskytuje informace nezbytné pro utváření vlastního názoru na současné dění doma i ve světě.

AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy,
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse,
- organizuje vzdělávací projekty,
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média,
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů,
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností,
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM AMO

Výzkumné centrum AMO je předním českým think-tankem, který není spjat s žádnou politickou stranou, ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskuzi. Hlavním cílem Výzkumného centra je systematické sledování, analýza a komentování mezinárodního dění se zvláštním zaměřením na zahraniční politiku České republiky.

ZŮSTAŇTE S NÁMI!

 www.facebook.com/AMO.cz

 www.twitter.com/AMO_cz

 www.youtube.com/AMOCz

 www.instagram.com/AMO.cz

Poznámky

- 1 „Česko získalo v Maďarsku cenné informace o řešení pandemie, uvedl Babiš“, Česká televize, 5. února 2021, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3265396-zive-babis-jedna-v-madarsku-o-zkusenostech-z-boje-proti-epidemii>.
- 2 Pro analýzu využily autorky přístup do programu Pulsar poskytnutého International Republican Institute (IRI) Beacon Project. Vzhledem k tomu, že program zatím funguje v českém jazyce v zaváděcí verzi a nemusí pokrývat všechny mainstreamové online zdroje, je třeba brát uvedená data spíše jako vyjádření trendů, než-li jako dokonalou reprezentaci mediálního diskurzu k danému tématu v České republice.
- 3 Do studie byly zařazeny servery cz24.news, Parlamentní listy, Protiproud, Sputnik a Zvědavec. Označení alternativní je v souvislosti s těmito servery použito, jelikož se vyskytují na seznamu dezinformačních webů, které klasifikoval server Nelež. Podrobně zde: „Metodika určování dezinformací v daném médiu“, nelez.cz, 2021, <https://www.nelez.cz/metodiky-urcovani-dezinformacnich-webu/>. Vzhledem ke kontroverznosti pojmu „dezinformační“ se rozhodly autorky tyto servery označovat jako „alternativní“.
- 4 „张建敏大使出席捷克自中国采购防疫物资运抵仪式“, Čínské velvyslanectví v České republice, 22. března 2020, <http://www.chinaembassy.cz/chn/zxdt/t1759550.htm>.
- 5 „Čína nám jediná pomohla, řekl Zeman. Ocenil dobrovolníky, kritizoval opozici“, MF Dnes, 19. března 2020, https://www.idnes.cz/podcasty/koronavirus-pandemie-milos-zeman-projev-prezident.V200319_185722_idnestv_vov.
- 6 „Babiš po schůzce v Lánech ocenil Zemanovy kontakty v Číně, Česku podle něj nyní pomáhají“, Český rozhlas, 20. března 2020, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-prezident-andrej-babis-premier-koronavirus-cina-ochranne-pomucky_2003202028_cha.
- 7 „Questions and Answers: COVID-19 vaccination in the EU“, Evropská komise, 8. ledna 2021, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_2467.
- 8 „COVAX: Working for global equitable access to COVID-19 vaccines“, WHO, 2021, <https://www.who.int/initiatives/act-accelerator/covax>.
- 9 „COVAX sets out plan for global distribution of 337m vaccines“, Al Jazeera, 3. února 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/3/covax-sets-out-vaccination-plans-in-first-distribution-list>.
- 10 „China to provide 10 million vaccine doses to COVAX initiative“, Reuters, 3. února 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-vaccine-china/china-to-provide-10-million-vaccine-doses-to-covax-initiative-idUSKBN2A30VZ>.
- 11 Sarah Wheaton, „Chinese vaccine would be ‘global public good,’ Xi says“, Politico, 18. května 2020, <https://www.politico.com/news/2020/05/18/chinese-vaccine-would-be-global-public-good-xi-says-265039>.
- 12 „China & The Geopolitics of COVID Vaccines in Africa“, The China Africa Project, 2019, <https://podcasts.apple.com/co/podcast/china-the-geopolitics-of-covid-vaccines-in-africa/id484409506?i=1000508291073>.
- 13 Například Pákistánu Čína darovala podle zpráv půl milionu dávek vakcín Sinopharm do 31. ledna 2021. viz Umar Farooq, „Pakistan: China to gift half million doses of Sinopharm vaccine“, Reuters, 21. ledna 2021, <https://www.reuters.com/article/pakistan-coronavirus-vaccine/pakistan-china-to-gift-half-million-doses-of-sinopharm-vaccine-idUSL4N2JW308>.

- 14 Karol Suarez, „China offers \$1 billion loan to Latin America and the Caribbean for access to its Covid-19 vaccine“, CNN, 24. července 2020, <https://edition.cnn.com/2020/07/23/americas/china-billion-vaccine-latin-america-coronavirus-intl/index.html>.
- 15 Sarah Boseley, „Belgian minister tweets EU's Covid vaccine price list to anger of manufacturers“, The Guardian, 18. prosince 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/dec/18/belgian-minister-accidentally-tweets-eus-covid-vaccine-price-list>.
- 16 Alan Hope, „European vaccine prices revealed in Belgian Twitter blunder“, The Brussels Times, 18. prosince 2020, <https://www.brusselstimes.com/news/belgium-all-news/146038/european-vaccine-prices-revealed-in-belgian-twitter-blunder-n-va-covid-19-eva-de-bleeker-open-vld-pfizer-BioNTech-astra-zeneca-sanofi-gsk-johnson-moderna-curevac-peter-de-roover-frank-vandenbroucke/>.
- 17 Ivan de Vadder, příspěvek na Twitteru, 17. prosince 2020, <https://twitter.com/vadderiVRT/status/1339612425138651137/photo/1>.
- 18 Yvette Tan, „Covid: What do we know about China's coronavirus vaccines?“, BBC, 14. ledna 2020, <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-55212787>.
- 19 „Chinese Covid-19 vaccine has 86% efficacy, UAE says“, BBC, 9. prosince 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/dec/09/chinese-covid-19-vaccine-has-86-efficacy-uae-says>.
- 20 Sui-Lee Wee a Ernesto Londoño, „Disappointing Chinese Vaccine Results Pose Setback for Developing World“, The New York Times, 13. ledna 2021, <https://www.nytimes.com/2021/01/13/business/chinese-vaccine-brazil-sinovac.html>.
- 21 Yazhong Huang, „Why Mass Vaccination in the West Could be Bad News for Chinese Leaders“, Think Global Health, 10. prosince 2020, <https://www.thinkglobalhealth.org/article/why-mass-vaccination-west-could-be-bad-news-chinese-leaders>.
- 22 „CanSino's COVID-19 vaccine candidate approved for military use in China“, Reuters, 29. června 2020, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-china-vaccine-idUSKBN2400DZ>.
- 23 Sam Mcneil a Lauran Neergaard, „Chinese executives get pre-test injections in vaccine race“, Associated Press, 16. července 2020, <https://apnews.com/article/beijing-ap-top-news-international-news-health-business-93a7be6c6ac427e6211074ab9cfc9dbc>.
- 24 Pamela Constable a Shaiq Hussain, „Defying fears and skepticism, thousands in Pakistan volunteer for Chinese vaccine trials“, The Washington Post, 1. ledna 2021, https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/pakistan-coronavirus-vaccine/2020/12/31/b2582d5e-4843-11eb-a9f4-0e668b9772ba_story.html.
- 25 „Chinese firm says it has tested a COVID-19 vaccine on its own workers, without official permission“, Los Angeles Times, 16. července 2020, <https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-07-16/china-firm-tests-coronavirus-vaccine-own-employees>.
- 26 Austin Bodetti, „China's Vaccine Diplomacy in the Middle East“, The Diplomat, 16. ledna 2021, <https://thediplomat.com/2021/01/chinas-vaccine-diplomacy-in-the-middle-east/>.
- 27 Tuvan Gumrukcu a Ali Kucukgocmen, „Turkey says China's Sinovac COVID vaccine 91.25% effective in late trials“, Reuters, 24. prosince 2020, <https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-turkey-china-int/turkey-says-chinas-sinovac-covid-vaccine-91-25-effective-in-late-trials-idUSKBN28Y1R3>.
- 28 „Sinovac: Brazil results show Chinese vaccine 50.4% effective“, BBC, 13. ledna 2021, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-55642648>.
- 29 Josephine Ma a kol., „What do the Sinovac coronavirus vaccine efficacy results mean?“, South China Morning Post, 15. ledna 2021, <https://www.scmp.com/news/china/science/article/3117807/what-do-sinovac-coronavirus-vaccine-efficacy-results-mean>.
- 30 Stanley Widiyanto, „Indonesia approves China's Sinovac vaccine as infections surge“, Reuters, 11. ledna 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-indonesia-idUSKBN29G0RP>.

- 31 Allison Aubrey, „A COVID-19 Vaccine May Be Only 50% Effective. Is That Good Enough?“, Boston University Radio, 12. září 2020, <https://www.wbur.org/npr/911987987/a-covid-19-vaccine-may-be-only-50-effective-is-that-good-enough>.
- 32 Terrence McCoy a Eva Dou, „Coronavirus-ravaged Brazil places hopes on Chinese vaccine that works only half the time“, The Washington Post, 14. ledna 2021, https://www.washingtonpost.com/world/the_americas/brazil-sinovac-coronavac-coronavirus-vaccine/2021/01/14/9e83d72e-5572-11eb-acc5-92d2819a1ccb_story.html.
- 33 „Brazil researchers report 50.4% efficacy for China's CoronaVac COVID-19 vaccine“, CNA, 13. ledna 2021, <https://www.channelnewsasia.com/news/world/covid-19-vaccine-china-coronavac-brazil-efficacy-13946720>.
- 34 Josephine Ma a kol., „What do the Sinovac coronavirus vaccine efficacy results mean?“, South China Morning Post, 15. ledna 2021, <https://www.scmp.com/news/china/science/article/3117807/what-do-sinovac-coronavirus-vaccine-efficacy-results-mean>.
- 35 Amanda Heidt, „FDA to Require 50 Percent Efficacy for COVID-19 Vaccines“, The Scientist, 1. července 2020, <https://www.the-scientist.com/news-opinion/fda-to-require-50-percent-efficacy-for-covid-19-vaccines-67685>.
- 36 „COVID-19 Global Roundup: World leaders welcome Chinese vaccines“, CGTN, 24. ledna 2021, <https://news.cgtn.com/news/2021-01-24/COVID-19-Global-Roundup-World-leaders-welcome-Chinese-vaccines-XiZqLXSC1a/index.html>.
- 37 Jerry Omondi, „Seychelles President Ramkalawan receives first shot of his SinoPharm COVID-19 vaccine“, CGTN, 10. ledna 2021, <https://africa.cgtn.com/2021/01/10/seychelles-president-ramkalawan-receives-first-shot-of-his-sinopharm-covid-19-vaccine/>.
- 38 „Joko Widodo gets first Sinovac vaccine shot as Indonesia starts mass Covid-19 inoculations“, South China Morning Post, 13. ledna 2021, <https://www.scmp.com/video/coronavirus/3117548/joko-widodo-gets-first-sinovac-vaccine-shot-indonesia-starts-mass-covid>.
- 39 „Turkey's Erdogan receives COVID-19 vaccine“, Reuters, 14. ledna 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-turkey-vaccine-erd-idUSKBN29J1WL>.
- 40 „Serbia Becomes First European Nation To Use China's Sinopharm Vaccine“, Radio Free Europe, 20. ledna 2020, <https://www.rferl.org/a/serbia-covid-vaccine-china-sinopharm/31053091.html>.
- 41 „Peruvian president receives first injection of Sinopharm vaccine“, Xinhua, 10. února 2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-02/10/c_139735092.htm.
- 42 „Čínská vakcína proti COVID-19 dorazila do Chile“, CRI, 1. února 2021, <http://czech.cri.cn/worldnews/3884/20210201/614769.html>.
- 43 Luboš Palata, „Maďarské experimenty s vakcínami“, 6. února, 2021, Český rozhlas, https://www.irozhlas.cz/komentare/ockovani-proti-koronaviru-ruska-vakcina-sputnik-madarsko_2102060629_onz.
- 44 Data byla získána prostřednictvím Pulsaru s podporou IRI Beacon Project. Vzhledem k tomu, že program zatím funguje v českém jazyce v zaváděcí verzi a nemusí pokrývat všechny mainstreamové online zdroje, je třeba brát uvedená data spíše jako vyjádření trendů, než-li jako dokonalou reprezentaci mediálního diskurzu k danému tématu v České republice.
- 45 Data byla získána prostřednictvím Pulsaru s podporou IRI Beacon Project. Vzhledem k tomu, že program zatím funguje v českém jazyce v zaváděcí verzi a nemusí pokrývat všechny mainstreamové online zdroje, je třeba brát uvedená data spíše jako vyjádření trendů, než-li jako dokonalou reprezentaci mediálního diskurzu k danému tématu v České republice.
- 46 „Jestli někdo odmítá očkovat vakcínou z Ruska nebo Číny, připadá mi to hloupé, řekl Filip“, iDnes.cz, 19. ledna 2021, https://tv.idnes.cz/domaci/jestli-odmitat-ockovat-vakcinu-rusko-cina-pripadat-hloupe-zlobit-filip.V210119_135355_idnestv_heli.

- 47 Anna Brzybohatá, „Bez schválení jsou čínské a ruské vakcíny u nás nemyslitelné, říká Chlíbek“, iDnes.cz, 20. ledna, 2021, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vakcina-koronavirus-rusko-cina-sputnik-chlibek-ockovani.A210120_130518_domaci_brzy.
- 48 Anna Brzybohatá, „Bez schválení jsou čínské a ruské vakcíny u nás nemyslitelné, říká Chlíbek“, iDnes.cz, 20. ledna, 2021, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vakcina-koronavirus-rusko-cina-sputnik-chlibek-ockovani.A210120_130518_domaci_brzy.
- 49 Anna Brzybohatá, „Bez schválení jsou čínské a ruské vakcíny u nás nemyslitelné, říká Chlíbek“, iDnes.cz, 20. ledna, 2021, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vakcina-koronavirus-rusko-cina-sputnik-chlibek-ockovani.A210120_130518_domaci_brzy.
- 50 „ČR neuvažuje podle Blatného o vakcínách mimo smlouvy EU“, Euroskop, 26. ledna 2021, <https://www.euroskop.cz/8952/36307/clanek/cr-neuvazuje-podle-blatneho-o-vakcinach-mimo-smlouvy-eu/>.
- 51 Jan Menšík, „Prymula: Sputnik může pomoci vyřešit výpadky. O nákupu budeme s premiérem diskutovat“, novinky.cz, 27. ledna 2021, <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/prymula-sputnik-muze-pomoc-vyresit-vypadky-o-nakupu-budeme-s-premierem-diskutovat-40348988>.
- 52 „Střepiny: Andrej Babiš“, TV Nova, 31. ledna 2021, <https://poddtoppen.se/podcast/1485404663/tv-nova/strepiny-andrej-babis-31-1-2021>.
- 53 Například: Anna Brzybohatá, „Bez schválení jsou čínské a ruské vakcíny u nás nemyslitelné, říká Chlíbek“, iDnes.cz, 20. ledna 2021, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vakcina-koronavirus-rusko-cina-sputnik-chlibek-ockovani.A210120_130518_domaci_brzy.
- 54 Markéta Dobiášová a Jan Novák, „Babiš a Prymula už dělají ruské vakcíně cestu do Česka“, 6. února 2021, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/babis-a-prymula-uz-delaji-ruske-vaccine-cestu-do-ceska-140980>.
- 55 Jan Menšík, „Babiš: Nepůjdeme maďarskou cestou, u Sputniku počkáme na schválení v EU“, novinky.cz, 10. února 2021, <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/babis-miri-do-srbska-krome-covidu-bude-resit-i-vstup-zeme-do-eu-40350494>.
- 56 Leona Šmelcová Šlajchrtová, „Brazílie má vlastní vakcínu CoronaVac prezidentu Bolsonarovi navzdory. Její účinnost je 78 procent“, Lidové noviny, 16. ledna 2021, https://www.lidovky.cz/svet/brazilie-ma-vlastni-vakcinu-coronavac-prezidentu-bolsonarovi-navzdory-jeji-ucinnost-je-78-procent.A210114_103844_ln_zahranici_lros#utm_source=rss&utm_medium=feed&utm_campaign=ln_lidovky&utm_content=main.
- 57 Leona Šmelcová, „Jestli se chceš proměnit v krokodýla, tvůj problém, varuje Bolsonaro před očkováním“, Český rozhlas, 10. ledna 2021, https://www.irozhlas.cz/komentare/ockovani-v-brazilii-jair-bolsonaro-koronavirus_2101101925_onz.
- 58 „Covid: Bolsonaro says Brazil will not buy Chinese-made vaccine“, BBC, 21. října 2020, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-54619730>.
- 59 „Covid: Bolsonaro says Brazil will not buy Chinese-made vaccine“, BBC, 21. října 2020, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-54619730>.
- 60 „Serbia sets the stage for Beijing’s mask diplomacy“, Euractiv, 2. dubna 2020, <https://www.euractiv.com/section/china/news/serbia-sets-the-stage-for-beijings-mask-diplomacy/>.
- 61 „EU assistance to Health sector in Serbia – a fundamental effort that modernised the whole Serbian health system“, The Delegation of The European Union to the Republic of Serbia, 23. března 2020, <http://europa.rs/eu-assistance-to-health-sector-in-serbia-a-fundamental-effort-that-modernised-the-whole-serbian-health-system/?lang=en>.
- 62 „Serbia receives million doses of China’s Sinopharm COVID-19 vaccine“, Reuters, 16. ledna 2021, <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-serbia-china-vacci-idUSKBN29LOEV>.

- 63 „With China's help, Serbia overtakes EU in vaccine rollout“, Euractiv, 5. února 2021, <https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/with-chinas-help-serbia-overtakes-eu-in-vaccine-rollout/>.
- 64 „Заев: Како голем чин на солидарност и пријателство Србија ќе ни помогне со итна испорака на 8.000 вакцини „Фажер“, Влада на Република Северна Македонија“, Vláda Republiky Severní Makedonie, 18. ledna 2021, <https://vlada.mk/node/23913?fbclid=IwAR0tKvj3n8Pj2c2x1qWpTSA-jnSh5e9-VMtuhpuuaciBYJ3Uzq3hHLmTtpk&ln=mk>.
- 65 „With China's help, Serbia overtakes EU in vaccine rollout“, Euractiv, 5. února 2021, <https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/with-chinas-help-serbia-overtakes-eu-in-vaccine-rollout/>.
- 66 Luboš Palata, „Maďarské experimenty s vakcínami“, Český rozhlas, 6. února 2021, https://www.irozhlas.cz/komentare/ockovani-proti-koronaviru-ruska-vakcina-sputnik-madarsko_2102060629_onz.
- 67 „Babiš po jednání s Orbánem: Získali jsme informace o řešení pandemie i jak získat vakcíny mimo EU“, Český rozhlas, 5. února 2021, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-viktor-orban-koronavirus-covid-pandemie-informace-vakcina_2102051529_tzr.
- 68 Kateřina Vodvářková, „Evropská unie získá více vakcíny od AstraZeneca. Urychlí se i dodání“, NOVA, 1. února 2021, <https://tn.nova.cz/clanek/evropska-unie-ziska-vice-vakciny-od-astrazeneca-urychli-se-i-dodani.html>.
- 69 „Německý ministr připustil užití ruské vakcíny po schválení od EU“, ČTK, 1. února 2021, https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nemecsky-ministr-pripustil-uziti-ruske-vakciny-po-schvaleni-od-eu/1990046?utm_source=rss&utm_medium=feed.
- 70 Thomas Kulidakis, „KOMENTÁŘ: Léky a vakcíny na vlastní pěst - Babišova dobrá koronavirová zpráva – Thomas Kulidakis“, novinky.cz, 3. února 2021, <https://www.novinky.cz/komentare/clanek/komentar-lekya-vakciny-na-vlastni-pest-babisova-dobra-koronavirova-zprava-thomas-kulidakis-40349817>.
- 71 „Tisíce Ujgurů prchly do Turecka, kvůli nové dohodě s Čínou jim ale hrozí deportace. Ankara je pod tlakem“, Český rozhlas, 30. prosince 2020, https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/turecko-ujgurove-cina-extradicni-zakon-lidska-prava-deportace-sin-tiang_2012300641_eku.
- 72 „Čína naočkovala přes milion lidí neschválenou vakcínou“, Echo24.cz, 21. prosince 2020, <https://echo24.cz/a/Sx27N/cina-naockovala-pres-milion-lidi-neschvalenou-vakcinou>.
- 73 „Kima zřejmě očkovali proti koronaviru, který v jeho zemi nesmí existovat“, novinky.cz, 1. prosince 2020, <https://www.novinky.cz/zahranicni/svet/clanek/kima-zrejme-ockovali-proti-koronaviru-ktery-v-jeho-zemi-nesmi-existovat-40343849>.
- 74 „Světoví vůdci vítají čínské vakcíny proti Covid-19“, CRI, 25. ledna 2021, <http://czech.cri.cn/worldnews/3884/20210125/611184.html>.
- 75 „Brazilský prezident tweetoval s poděkováním Číně“, CRI, 27. ledna 2021, <http://czech.cri.cn/worldnews/3884/20210127/612430.html>.
- 76 „Chilský prezident šel na letiště přivítat čínské vakcíny“, CRI, 29. ledna 2021, <http://czech.cri.cn/worldnews/3884/20210129/613773.html>.
- 77 „Nejchudší země také potřebují vakcíny“, CRI, 21. ledna 2021, <http://czech.cri.cn/communication/3888/20210121/609629.html>.
- 78 „Proč by Evropa měla důvěřovat čínským vakcínám“, CRI, 15. ledna 2021, <http://czech.cri.cn/communication/3888/20210115/606718.html>.

- 79 Některé překlady jsou spíše kouzlem nechtěného. Podle tohoto textu Čínského rádia pro zahraničí například indonéský prezident „obdržel druhý výstřel vakcíny“. Viz „Věří Čínu, všichni udělali stejnou volbu ve vedení“, CRI, 31. ledna 2021, http://czech.cri.cn/worldnews/3884/20210131/614275.html?fbclid=IwAR1PQK7oL5tRFBhPUoXH9mSVoNRG6UvpQC1tXUdZM_NBfhGbe3XID4G-Ek.
- 80 Detailní a dlouhodobá analýza sociálních sítí k tématu zatím chybí.
- 81 Jaroslav Komínek, příspěvek na Facebooku, 2. února 2021, <https://www.facebook.com/kominekjaroslav/photos/a.107243177626343/248267583523901/?type=3>.
- 82 Co se děje v Maďarsku?, příspěvek na Facebooku, 30. ledna 2021, <https://www.facebook.com/zpravymadarsko/photos/a.1097283103948999/1383726325304674/?type=3>.
- 83 Radim Fiala – SPD, příspěvek na Facebooku, 15. ledna 2021, <https://www.facebook.com/radimfiala.cz/posts/3940702775948500>.
- 84 Fórum příznivců a sympatizantů Hnutí Trikolóra z Prahy, příspěvek na Facebooku, 31. ledna 2021, <https://www.facebook.com/Trikolora.Praha.forum/posts/1190542068047890>.
- 85 Do studie byly zařazeny servery cz24.news, Parlamentní listy, Protiproud, Sputnik a Zvěděvec. Označení alternativní je v souvislosti s těmito servery použito, jelikož se vyskytují na seznamu dezinformačních webů, které klasifikoval server Nelež. Podrobně zde: „Metodika určování dezinformací v daném médiu“, nelez.cz, 2021, <https://www.nelez.cz/metodiky-urcovani-dezinformacnich-webu/>. Vzhledem ke kontroverznosti pojmu „dezinformační“ se rozhodly autorky tyto servery označovat jako „alternativní“.
- 86 „Štěpán Křeček: Čínská vakcína proti koronaviru bude hotová do konce roku“, Parlamentní listy, 15. září 2020, <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Stepan-Krecek-Cinska-vakcina-proti-koronaviru-bude-hotova-do-konce-roku-637146>.
- 87 „Nová Čínská vakcína CoronaVac s rychlou imunitní reakcí proti Covidu-19 – na bázi inaktivovaného celého viru, patří spolu s ruskou vakcínou SPUTNIK V mezi nejbezpečnější vakcíny na světě, hlavně co se týče pozdějších nežádoucích vedlejších účinků“, CZ24 News, 19. listopadu 2020, <https://cz24.news/nova-cinska-vakcina-coronavac-s-rychlou-imunitni-reakci-proti-covidu-19-na-bazi-inaktivovaneho-celeho-viru-patri-spolu-s-ruskou-vakcinou-sputnik-v-mezí-nejbezpecnejsi-vakciny-na-svete-hlavne-co-se-tyci-pozdejsich-nejzadoucich-vedlejsich-ucinku/>?fbclid=IwAR1NeNEk4aUa5PUebk_JUT1MnCf7nkRH4uYqhLJMg0H7CEn4YJwo3zodZ1U.
- 88 „Clarification on Sputnik V vaccine in the EU approval process“, Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMA), 10. února 2021, <https://www.ema.europa.eu/en/news/clarification-sputnik-v-vaccine-eu-approval-process>.
- 89 Nepřímá citace v Tomáš Kačmár, „Vakcína není o politice, potřebujeme ji co nejdříve, říká Babiš po jednání s Orbánem“, CNN Prima News, 5. února 2021, <https://cnn.iprima.cz/vakcina-neni-o-politice-potrebujeme-ji-co-nejdrive-rika-babis-po-jednani-s-orbanem-18608>.

